

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра культурології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан гуманітарно-педагогічного факультету
д. філолог. н., професор
В.Д. Шинкарук
«6» червня 2019 р.

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри культурології
Протокол № 11 від “04” червня 2019р.
Завідувач кафедри
Майданюк І.З.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ЕТНОКУЛЬТУРОЛОГІЯ»

Галузь знань 01 «Освіта»

Спеціальність 015 «Професійна освіта»

Спеціалізація 015.18 «Технологія виробництва і переробки продуктів
сільського господарства»

Факультет Гуманітарно-педагогічний

Розробник: д.ф.н. Майданюк І.З.

Київ – 2019 р.

1.Опис навчальної дисципліни «ЕТНОКУЛЬТУРОЛОГІЯ»

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Освітньо-кваліфікаційний рівень	бакалавр	
Спеціальність	015 «Професійна освіта»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	За вибором університету	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	3	
Форма контролю	залік	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	2-й	
Семестр	3-й	
Лекційні заняття	30 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	год.
Самостійна робота	60 год.	год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	4 год.	

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета - покращення гуманітарної підготовки студентів, ознайомлення студентів з основними тенденціями та формами етнокультурного розвитку українського народу від найдавніших часів до сучасності;

- підвищення етнічної свідомості студентів та їхньої підготовки з огляду на майбутню роботу в мультикультурному середовищі; сприяння формуванню знань та компетенцій на основі засвоєння основ культурологічної проблематики

Завдання – вивчити особливості українського етносу, сформуванню почуття етнічної самосвідомості, гордості за належність до української нації, прищепити глибоку зацікавленість духовною скарбницею українського народу .

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- основні поняття та визначення етнокультурології й уміти ними оперувати;

- фактори утворення етносу (народу, нації);

- історичне різноманіття етнокультур, роль етнічного фактору в

еволюції світової культури, особливості етнічної самосвідомості, сутність етнічної ідентичності;

- основні культурно-історичні світові центри й регіони, закономірності їх функціонування й розвитку;
- світоглядні засади культурного буття людини
- особливості українського етносу (нації), сутність етнічної (національної) свідомості, самосвідомості;
- докази національної самобутності українського народу, його традиції, звичаї, обряди і т.ін.;
- місце і роль України у світовій культурі;
- сфери практичного застосування етнокультурології;
- способи збереження і передачі соціокультурного досвіду.

вміти:

- аналізувати основні концепції етногенезу, фази розвитку етносу, етнічні процеси, які відбуваються в сучасному світі в країнах Європи, Азії, Африки, Північної та Південної Америки, Австралії та Океанії;
- оцінювати досягнення світової та вітчизняної культури на основі знання історичного контексту їх створення;
- формувати власну думку щодо розмаїття національних культур, зокрема української і світової, та їх цінностей;
- самостійно орієнтуватися у розмаїтті художніх шкіл та напрямів, основних засобах вираження, притаманних тому чи іншому різновиду та жанру мистецтва;
- розкривати сутність національної культури;
- брати участь у народних звичаях, обрядах;
- виконувати елементи українських народних ремесел чи промислів;
- виробляти активну позицію в утвердженні гуманістичних ідей, високих моральних і етичних засад у суспільному житті.

Компетентностями, якими повинен володіти здобувач після вивчення дисципліни є:

- Здатність до формування світогляду щодо розвитку людського буття, суспільства і природи, духовної культури, політики, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
- Позитивне ставлення та повага до різноманітності та мультикультурності.
- Здатність працювати у міжнародному середовищі.

Разом за змістовим модулем 3	38	5	5	28							
Усього годин	120	30	30	60							

3. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Основні поняття етнокультурології	4
2	Українська етнічна культура	4
3	Українська народна матеріальна культура	4
4	Українська народна духовна культура	4
5.	Становлення і розвиток українського професійного музичного і театрального мистецтва	4
6.	Становлення і розвиток української архітектури та образотворчого мистецтва	4
7.	Сучасний стан української літератури	6

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

5. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

6. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами.

1. Розкрийте сутність та зміст понять «етнос», «фольклор», «етнічна культура», «народна культура», «масова культура», «національна культура» і поясніть зв'язок між етнічною та національною культурою.
2. Поясніть походження етноніму «Україна».
3. Історико-етнографічне районування України, етнографічні групи українців.
4. Основні риси української ментальності.
5. Особливості української традиційної кухні.
6. Українська вишивка та її символіка.

7. Писанкарство як вид народної творчості. Звичаї та обряди, пов'язані із писанкою.
8. Українська народна пісня. Види та жанри українських народних пісень.
9. Українські народні звичаї різдвяного циклу.
10. Заснування професійного українського театру. Театр корифеїв (М.Кропивницький, М.Старицький, І. Карпенко-Карий, М.Садовський, П.Саксаганський, М.Заньковецька).
11. Як називається хвалебна пісня, що співається під час різдвяних свят?
  1. *Коляда*.
  2. *Щедрівка*.
  3. *Гаївка*.
  4. *Різдвяниця*.
12. Нація – це...
  1. *Історична спільність людей, що складається в процесі формування певних характерних її ознак.*
  2. *Історична форма спільності людей, що утворюється з племен, виникає в процесі розкладу первісно-общинного ладу й формування класового суспільства, ґрунтується на спільності мови, території, економічних зв'язків, культури.*
  3. *Стійка, історично сформована на певній території спільність людей, що мають спільні риси, усталені особливості культури та психічного складу, а також усвідомлюють свою єдність і відмінність від інших подібних утворень (самосвідомість), фіксовані у етнімі.*
  4. *Біологічна єдність, група, поєднана кровними, біологічними зв'язками.*
13. Назвіть основні механізми трансляції культури.
  1. *Музика, театр, пісня, танець.*
  2. *Традиція, звичай, обряд, ритуал.*
  3. *«Етнічна культура», «народна культура», «масова культура», «національна культура».*
  4. *Міф, обряд, тотем, народна творчість.*
14. Який день у народі називають «голодною кутею» ?
  1. *7 січня (Різдво).*
  2. *14 січня (Василя).*
  3. *6 січня (вечір напередодні Різдва).*
  4. *18 січня (вечір напередодні Богоявлення).*
15. Лемківщина – це...
  1. *Історична назва українських етнічних земель, розташованих на північ від Карпатських гір, у басейні річок Дністра (верхня і середня течії), Західного Бугу (верхня течія), Сяну (верхня течія). Це територія*

Львівської, Івано-Франківської, Тернопільської (за винятком північної частини) областей України, а також ряду воєводств Польщі (Перемишльське, Жешівське, Замоївське, Холмське та ін.)

2. Історико-етнографічний район на заході України, який охоплює Верховинський район, південну частину Косівського та Надвірнянського районів Івано-Франківської області, Путильський та південну частину Вижницького району Чернівецької області, Радехівський район Закарпатської облас

3. *Українська етнічна територія, розташована в українських Карпатах (по обох схилах Східних Бескидів) між ріками Сяном і Попрадом у межах сучасної Польщі, та на північний захід від ріки Уж у Закарпатті до ріки Попрад у Словаччині.*

4. Історична назва українських етнічних земель, розташованих між середньою течією Дністра та головним Карпатським хребтом у долинах верхньої течії Пруту і Серету. Нині ця територія входить до складу України (Чернівецька область) та Румунії (області Сучава та Ботошани Румунії).

16. До якого періоду належать знахідки першої української вишивки?

1. Знахідки у майстернях княгині Анни, дочки Володимира Мономаха.
2. До пам'яток вишивальних цехів Львова (18 століття).
3. До трипільської культури.
4. *До доби палеоліту, розкопки Мізина на Чернігівщині*

17. Коли починають розписувати писанки в Україні?

1. Після Різдва.
2. *На Стрітєння.*
3. На Вербну неділю.
4. У Страсну п'ятницю.

18. У котрому рядку правильно названі представники української оперної музики?

1. М.Березовський, Д.Бортнянський, А.Ведель.
2. *С.Гулак-Артемівський, М.Вербицький, М.Аркас І.Воробкевич.*
3. М.Калачевський, М.Лисенко, Б.Лятошинський, Л.Ревуцький.
4. І.Котляревський, Г.Квітка-Основ'яненко, М.Щепкін, К.Соленик.

19. Який український театр пов'язаний із іменем Леся Курбаса?

1. Центротئاتр.
2. Тئاتр корифеїв.
3. Тئاتр «Лель».
4. *Тئاتр «Березіль».*

20. У котрому рядку правильно названі представники української діаспори?

1. У.Самчук, І.Багрянний, Б.Лепкий, О.Теліга, О.Ольжич, В.Барка, Є.Маланюк.

2. Ю.Андрухович, В.Герасим'юк, О.Забужко, І.Малкович.

3. В.Кричевський, С.Тимошенко, Д.Дяченко, О.Сластїон, О.Вербицький.

4. М.Рильський, М.Зеров, М.Драй-Хмара, Ю.Клен.

7. **Методи навчання:** лекції (вступні, тематичні, підсумкові, лекції-практикуми, лекції-диспути тощо), семінарські заняття (у формі діалогу, тренінгів, ділової гри, конференцій тощо), консультації (колективні, індивідуальні, групові).

8. **Форми контролю:** різні форми поточного та підсумкового контролю (тестування, виконання практичних завдань, розв'язування культурологічних задач, написання рефератів, усні та письмові опитування, екзамен).

9. **Розподіл балів, які отримують студенти.** Оцінювання студента відбувається згідно з положенням «Про екзамени та заліки у НУБіП України» від 20.02.2015 р. протокол № 6 з табл. 1.

Оцінка національна	Оцінка ЄКТС	Визначення оцінки ЄКТС	Рейтинг студента, бали
Відмінно	A	ВІДМІННО – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90 – 100
Добре	B	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками	82 – 89
	C	ДОБРЕ – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	74 – 81
Задовільно	D	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків	64 – 73
	E	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії	60 – 63
Незадовільно	FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно працювати перед тим, як отримати залік (позитивну оцінку)	35 – 59
	F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота	01 – 34

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни **R**дис (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи **R**нр (до 70 балів): **R** дис = **R** нр + **R** ат.

11. Методичне забезпечення

12. Рекомендована література

Основна:

1. Білик Б.І. Етнокультурологія [Текст] : навчальний посібник / Б. І. Білик ; Міністерство культури і туризму України, Державна академія Керівних кадрів Культури і Мистецтв . - К. : ДАКККіМ, 2005. - 160 с.
2. Гриценко В. Людина і культура: Навч. Посібник. – К.: Либідь, 2001. Історія світової культури: навч.посібник / керівник авт. колект. Л.Т.Левчук. – К.: Центр учбової літератури, 2010.
3. Дроч. Г.В. История мировой культуры. – Ростов-на-Дону, 2008.
4. Етнографія України: навч.посіб. для студ. ВНЗ. – Л.: Світ, 2004. – 520 с.
5. Етнографія України. – Львів, 1994.
6. Етнокультурологія: Словник-довідник / Автор-укладач Л.М. Маєвська. — Житомир: ЖДУ, 2007. — 392 с.
7. Кормич Л.І., Багацький В.В. Культурологія / Історія і теорія світової культури. – Харків: Одиссей, 2002.
8. Левченко М.Українська художня культура: Навчальний посібник. - Херсон, 2009.
9. Лисяк-Рудницький І. Історичні есе. – К., 1992.
- 10.Лозко Г. Етнологія України. – К., 2001.
- 11.Лурье С. В. Историческая этнология / Уч. пособие. – М., 1997.
- 12.Макарчук С.А. Етнічна історія України: навч.посібник. – К.: Знання, 2008. – 471 с.
- 13.Митрополит Іларіон (Огієнко І.) Візантійська культура і Україна // Україна: філософський спадок століть. Хроніка – 2000. – №37-38. – К., 2000. – С. 117-129.
- 14.Попович М. Нарис історії культури України. – К.: АртЕк, 2001.
- 15.Стебельський Б. Християнство і українська культура // Україна: філософський спадок століть. Хроніка – 2000. – №39-40. – К., 2000. – С. 11-32.
- 16.Тиводар М. Етнологія. – Львів, 2004. Тиводар М. Етнологія. – Львів.: Світ, 2004.
- 17.Титар О. В. Етнокультурологія: Комплекс навчально-методичних матеріалів з курсу “Етнокультурологія” (навчальне видання для студентів філософського факультету). – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2007. – 48 с.
- 18.Чмихов М.О. Давня культура: Навч.посібник. – К.: Либідь,1994.

- 19.Шинкарук С.Б. Поняття культури. Філософські аспекти // Феномен української культури: методологічні засади осмислення. – К., 1996. – С. 8-61.

Додаткова :

1. Астафьева О.Н. Культурология. – М., 2008.
2. Багацький В.В. Культурологія. Історія і теорія світової культури ХХ століття. – К.: Кондор, 2007.
3. Бокань В. Культурологія. – К.: МАУП, 2004.
4. Бердяев Н.А. Философия неравенства. Письмо тринадцатое. О культуре. – Л.: Лениздат, 1991 – С.217-231.
5. Быстрова А.Н. Мир культуры (Основы культурологии). Учебное пособие. – М.: Изд. Ф. Конюхова, 2002.
6. Васильев Л.С. История Востока: уч.пособие. – М.: Высшая школа, 2001. - Т.1 – Глава 1. - С.11-25; Глава 24. – Цивилизации Востока: религиозно-культурные традиции и современность. Индуистско-буддийская традиция-цивилизация; Главы 24 – Цивилизации Востока: религиозно-культурные традиции и современность. Китайско-конфуцианская традиция-цивилизация // http://www.gumer.info/bogoslov_Buks/Relig/Vasil1/189.php
7. Гатальська С.М. Філософія культури. – К., 2008.
8. Грищенко Т.Б., Грищенко С.П. та ін. Культурологія. Навч. посібник. – К., 2007.
9. Карцева Л.В. Социология культуры. – М., 2008.
10. Корінний М.М., Шевченко В.Ф. Короткий енциклопедичний словник з культурології. – К.; 2003.
11. Кравець М.С., Семашко О.М., Піча В.М. та ін. Культурологія. Навч. посібник / За заг. ред. В.М. Пічі. – Львів, 2006.
12. Культурологія. Навч. пос. для студентів ВНЗ / О. Власенко, Ю. Зайончковський. – Харків: Парус, 2007.
13. Культурологія. Навч. пос. для студентів ВНЗ / За ред.. В.М. Пічі. – Львів: Магнолія, 2007.
14. Культурологія: теорія та історія культури. Навч. пос. для ВНЗ / За ред. І.І. Тюрменко. – К.: ЦНЛ, 2005
15. Леви-Стросс К. Первобытное мышление. - М.: Республика, 1994.
16. Леви-Стросс К. Раса и история http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Culture/levestr/rasa.php
17. Марков А.В. Происхождение и эволюция человека. Обзор достижений палеоантропологии, сравнительной генетики и эволюционной психологии. Доклад, прочтенный в Институте Биологии Развития РАН 19 марта 2009 г http://macroevolution.narod.ru/markov_anthropogenes.htm
18. Матвеева Л.Л. Культурологія. Навч. посібник. – К. Либідь, 2005.
19. Мелетинский Е.А. Общее понятие мифа и мифологии. // Мифологический словарь [Гл. ред. Е.М.Мелетинский] – 4-е изд. – М., 1998. – 654-672.

20. Никитич Л.А. Культурология. Теория, философия, история культуры. – К., 2005.
21. Тайлор Э.Б. Первобытная культура. – М: Из-во полит. лит-ры, 1989. – Глава 8. Анимизм С. 205-253, Глава 15. Обряды и церемонии С.457-502.
22. Токарев С.А. Мифология и ее место в культурной истории человечества. // Ранние формы религии. – М., 1990.
23. Уайт Л.А. Понятие культуры // Антология исследований культуры. Интерпретации культуры. – СПб: Из-во Санкт-Петербургского университета, 2006 – С.17-49.
24. Фрезер Дж. Золотая ветвь: исследование магии и религии. – М.: АСТ 2003. – Глава 3. Симпатическая магия С. 18-56, Глава 4. Магия и религия С.56-69.
25. Фрейд З. Тотем и табу. – М. ЭКСМО, 2006. – Часть 2 Табу и амбивалентность чувств С.385-442, Часть 4 Инфантильное происхождение тотема С. 466-487.
26. Художня культура світу: Арабо-мусульманський, Африканський, Індійський, Далекосхідний культурний регіон. – К.: 2007.
27. Шейко В.М. Культура. Цивілізація. Глобалізація (кінець ХІХ – початок ХХІ ст.): Моногр.: В 2 т. – Х.: Основа, 2001.
28. Шейко В.М., Богуцький Ю.П. Формування основ культурології в добу цивілізаційної глобалізації (друга половина ХІХ – початок ХХІ ст.): Монографія. – Київ : Генеза , 2005.
29. Шейко В.М., Тишевська Л.Г. Історія української художньої культури. – Харків: ХДАК, 1999.
30. Шпенглер О. Закат Европы. – М.: Мысль, 2003. – Введение, гл.12-14 С.163-176.
31. Ясперс К. Истоки истории и ее цель // Смысл и назначение истории. – М.: Республика, 1994. Первая часть, гл.1,2 – С.29-54.